

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

UKM 05/08 ”Trosopplæring i en ny tid.”

Bakgrunn

Trosopplæringsreformen ble vedtatt av Stortinget i mai 2003. Reformen ble vedtatt ut fra et ønske om å bevare Den norske kirke som en levende folkekirke, og ga kirken en klar utfordring: ”Kirken skal utvikle en systematisk trosopplæring som fremmer kristen tro, gir kjennskap til den treenige Gud og gir hjelp til livstolkning og livsmestring for alle i aldrene 0-18 år, uansett funksjonsnivå.

Siden 2003 har det vært et stort forsøks - og utviklingsarbeid på gang i Den norske kirke. Reformen ble innledet med en 5-årig forsøksfase hvor menighetene søkte om å få være forsøksmenigheter. 83 % av menighetene i Den norske kirke har søkt gjennom fire søknadsrunder. Det er gitt penger til 156 prosjekter med til sammen 350 menigheter, det betyr at over 25 % av alle landets menigheter allerede er i gang med å utvikle trosopplæringen i sin menighet (for å få noen glimt fra prosjektene: se Magasinet, vedlegg 2).

Samtidig som menighetene har gjort erfaringer med utvikling av aktiviteter og metode, tverrfaglig samarbeid og frivillighet, får menighetene veiledning av kvalifiserte ”medvandrere” som organiseres i en mentortjeneste. I tillegg har de rapportert arrangementene de har gjennomført, evaluert og delt erfaringer med andre. Det har også vært en stor aktivitet i organisasjonene og utdanningsinstitusjonene i forhold til utvikling av materiell og forskning.

I 2009 er forsøksfasen over. Da skal reformen over i en innføringsfase, og etter hvert en driftsfase hvor alle menigheter i hele Norge skal fornye trosopplæringen for alle 0-18 åringer. Det jobbes nå på mange områder for å møte de utfordringene som venter i forhold til dette.

Barn og unge opp til 18 år utgjør 24,5 % av Norges befolkning. Ca. 80 % av disse døpes og tilhører Den norske kirke. For menighetene betyr dette at barn og unge er kirke nå, og har fulle rettigheter og muligheter til å bidra, delta og være en del av menighetens fellesskap. Dette gjelder ikke minst aldersgruppen 15-18, som etter norsk lov også er religiøst myndige. Ungdom bør få del i hva det er å være kirke; nattverd, lovsang og feiring av evangeliet. Aller helst bør menighetene klare å favne alle generasjoner og kulturelle uttrykk, men i praksis ser mange at man må gjøre målrettede tilpasninger. Mange menigheter gjør mye godt og målrettet arbeid blant barn og ungdom, men mye kan fremdeles gjøres. Trosopplæringsreformen er med på å understreke dette.

Plan for trosopplæring i en ny tid

En av utfordringene er at det nå skal skrives en ny plan for trosopplæring. Denne planen vil være et viktig resultat av forsøksarbeidet i Trosopplæringsreformen. De erfaringene som er gjort i forsøks- og utviklingsfasen er med på å danne grunnlag for innholdet i en ny plan.

Planarbeidet er lagt opp som en prosess hvor man ønsker å få mest mulig innspill, fra så mange som mulig, på hva planen skal inneholde og hvordan den skal se ut og som sikrer at forsøksfasens fokus på lokalmenigheten som utviklingssted, videreføres på en god måte. UKM utfordres til å være med.

Planprosessen er todelt. ”Teologisk og pedagogisk grunnlag for kirkens trosopplæring” skal opp på Kirkemøtet 2008, som en del av styringsgruppens sluttrapport fra forsøksfasen. Det som skal behandles i år er den prinsipielle og overordnede delen av planen.

I 2009 skal hele planen behandles på Kirkemøtet – både en generell del med grunnlagstenkning og den konkrete planen som inneholder: Rammeverk, arbeidsmåter og innhold/kjernestoff i kirkens trosopplæring, (ressurser, faseopplegg, materiell, modeller).

Målsettinger for planprosessen.

- En plan som sikrer den dømte et godt tilbud om opplæring/oppfølging fra kirken med høy kvalitet på tilbudene man har.
- En plan som inspirerer til gode prosesser lokalt.
- En plan som gir lokalmenighetene hjelp til å videreutvikle og fornye sin trosopplæring for alle dømte .
- En plan som lages ut fra de erfaringer som lokalmenigheter har gjort i reformens første fase
- En plan som i måten den blir laget på virker engasjerende i overgangen fra prosjektfase til innføring og drift av reformen.
- En planprosess som involverer kirkelige ressursmiljø og bidrar til felles forståelse og bredt engasjement for å delta i utviklingen av kirkens nye trosopplæring.

UKM og Trosopplæringsreformen

UKM 2002 og 2004 hadde også Trosopplæringsreformen oppe som sak. De ga innspill til prosessen på et tidlig stadium og har påvirket den. Trosopplæringsreformen er en fantastisk mulighet for Den norske kirke til å bygge opp et trosopplæringstilbud til alle barn og unge. Reformens mål om at alle dømte skal delta, gjør at det samtidig er en stor utfordring for kirken. For å klare dette må vi ha en plan.

Når UKM nå behandler denne saken igjen er det noen problemstillinger det er viktig for UKM å si noe om.

1. Problemstillinger inn mot tekst til grunnlagstenkningen i ”Ny plan for trosopplæring” om ungdomsfasen 13-18 år.

A. Grunnlagstenkning:

Hva bør planen si om ungdoms rolle i menigheten?

Hvordan sikre at ungdom blir involvert lokalt, til å utarbeide menighetens lokale planer og skape det ungdomsarbeidet de selv ønsker?

B. Forholdet mellom ungdomsarbeid og trosopplæring:

Er alt ungdomsarbeid trosopplæring?

Hvordan gjøre trosopplæring til en naturlig del av menighetens ungdomsarbeid?

Hvordan gjøre ungdomsarbeidet til en naturlig del av menighetens trosopplæringstiltak?

2. Ny plan for trosopplæring – Del 2. Trosopplæring for ungdom, fokus på breddetiltak.

Hva slags arbeidsmåter/møtepunkt kan breddetiltakene inneholde for aldersgruppa 13-18 år?

Hva slags innhold/tematikk bør det være i trosopplæringen for 13-18 års fasene?

Hvordan kan kirken nå bredden av alle de dømte?

Vedlegg:

1. Sak UKM 07/04 "Trosopplæringsreformen
2. Magasinet "Størst av alt – Sammen om Trosopplæring."
3. Brosjyren "Størst av alt"

UKM 07/04: TROSOPPLÆRING

Startskuddet har gått for gjennomføringen av Trosopplæringsreformen i Den norske kirke. UKM vil i den forbindelse komme med prinsipielle innspill og utfordringer til gjennomføring av reformen. UKM tenker seg at utfordringene ligger inn under disse overskriftene:

VERDIER:

- Trosopplæringsreformen skal gi hjelp til livsmestring og livstolkning. Dette handler om å gi barn og unge hjelp til å knytte sammen tro og erfaringer, til å tolke sine liv og erfaringer i lys av troen på den treenige Gud. Erfaringer og kultur må derfor tas på alvor, men ikke løsrives fra kristne tolkningsrammer og Bibelens store fortelling.
- Trosopplæringen skal gi alle døpte hjelp til å leve i troen på den treenige Gud. Gudstroen er viktig for troen på fremtiden og evnen til å utvikle håp. Dette er knyttet til Gud som skaper, frelser og nyskaper. Trosopplæringen skal gi ungdom frihet og mot til både å være en del av kirken og samfunnet, men også til å utfordre disse. Jf UKM sak 04/04.
- Å ha Gud som skaper i fokus kan hjelpe ungdom til å se sin egen og andres verdi, samt ha fokus på vårt globale ansvar. På den måten vil reformen også få inn det diakonale perspektivet og forvalteransvaret.
- UKM ser at menigheten bør ha konkrete verdimål i sitt trosopplæringsarbeid. Disse verdiene må stå i forhold til de overordnede verdiene om livsmestring, livstolkning og evnen til utvikling av håp.
- Trosopplæring handler ikke bare om kirken, men om det å være en del av samfunnet. Det å være kristen er å være medmenneske og å se at vi er en del av et lokalt og globalt samfunn. Det å være kristen angår hele livet og alle samfunnsområder. Kirken bør gi hjelp til å skape rom for utvikling og modning for den enkelte.
- Trosopplæring vil gi trygghet på egen identitet og kulturell bakgrunn og dermed bidra til økt toleranse mellom de ulike trossamfunn. Toleranse og møte med andre religioner bør også være en viktig verdi i trosopplæring.

TILHØRIGHET:

- Lokal og kulturell tilpassing er nøkkelen til å kunne lykkes.
- Det er viktig at materiell og informasjon er tilgjengelig på begge målformer og på de tre samiske språk.
- Det er avgjørende for reformen at den enkelte får et forhold til sin kirke og fellesskapet der. På den måten vil den enkelte kunne oppleve eierskap til kirken.
- Kontinuitet blant voksenledere er viktig for å skape tilhørighet for den enkelte og gir grunnlag for et varig arbeid. Disse er viktige rollemodeller. Vi ber om at det opprettes stillinger med ansvar for ungdomsarbeid, *for eksempel ungdomspastorstillinger*, i alle menigheter jf sak 8/04.
- Utvikling og integrering i kirken og menighetens fellesskap bør være slik at den enkelte føler seg sett, verdsatt og samtidig føler seg som del av noe større.
- Trosopplæring utfordrer kirken på å være synlig og åpen slik at alle ønsker delta.
- Dersom bredden av døpte barn og unge skal føle seg hjemme i kirken, må det åpnes opp for ulike uttrykksformer og fleksible ordninger. Jf UKM sak 05/04 og arbeidet med reform av gudstjenestelivet i Den norske kirke.

MØTE:

- UKM utfordrer til nytenkning rundt ”førstelinetjenesten”, det vil si de som mottar telefonhenvendelser osv. Dette møtet er for mange avgjørende for hvordan de vil se på kirken videre. Møtet skal bære preg av imøtekommenhet, følelsen av å være ønsket, og gjerne åpne opp for ønske om å ringe tilbake. Menighetskontorene har kort åpningstid. UKM ønsker å ha økt fokus på kirkens tilgjengelighet.
- Kirken må spille på lag med foreldrene.
- Stabile relasjoner, gode møter og samtaler er nøkler for utvikling av bra trosopplæringsarbeid.
Trosopplæringstilbudet skal ta hensyn til integrering og tilrettelegging. Utvikling av materiale og opplegg for alle er viktig, slik at trosopplæringen er på et språk man kan forstå og i en form man kan delta i.

SAMARBEID:

- Menighetene bør samarbeide med de kristne barne- og ungdomsorganisasjonene. Det er også viktig å samarbeide med andre organisasjoner for å kunne nå alle. Dette vil kunne være med å styrke det diakonale perspektivet i reformen.
- Ingen kan gjøre alt, derfor er det viktig at kirken spiller på lag med alle de ressurser som kan brukes lokalt. Dette kan bidra til å styrke kirkens plass i lokalsamfunnet. UKM ser at utfordringen ligger i å være der mennesker er.
- UKM oppfordrer til samarbeid mellom menighetene, gjerne prostivis. Dette vil kunne gjøre det lettere med ressurser, lokaler og faglig samspill mellom menighetene.
- UKM oppfordrer menighetene og organisasjonene til økumenisk samarbeid i sin trosopplæring.

MEDARBEIDERE:

- Menigheten bør ha fokus på frivillige medarbeidere og utruste disse.
- De ansatte i kirken skal hjelpe andre til å kunne ha tjeneste i menigheten.
- For å beholde frivillige må man ha fokus på omsorg og oppfølging av disse. Dette er også viktig med tanke på rekruttering til kirkelige stillinger.
- Frivillig engasjement skaper tilhørighet.
- Utdanningsinstitusjonene utrunder nå nye typer kirkelige medarbeidere til tjeneste. Det må legges til rette for at denne kompetansen får sin plass i trosopplæringen.

MESTRING:

- Det er viktig at kirken fungerer som et opplæringssted for hele mennesket.
- Lokalmenigheten bør ta utgangspunkt i arbeidet som allerede fungerer bra, og bygge ut dette. Det bør ikke forventes at menighetene i første omgang skal kunne dekke alle alderstrinn
- Staben må arbeide sammen og ha fokus på å gjøre hverandre gode.
- Ulike tiltak kan slutte å fungere. Da er det viktig å erstatte det med noe annet og prøve ut nye ting, slik vil man kunne beholde kontinuiteten i alderstrinnene.
- Det er viktig med både lavterskeltilbud og dybdetiltak, fordi man da vil kunne nå bredden enda bedre.

ØKONOMI:

- Penger må ikke være en hindring for eventuell deltakelse. Det bør derfor legges opp til tiltak som alle har råd til, eller gode støtteordninger.

- Det bør løftes frem for menighetene at det i denne reformen vil ligge store økonomiske ressurser for fremtiden.

UKM utfordrer styringsgruppa for trosopplæring i Den norske kirke:

1) Til å definere verdibegrepene (livsmestring, livstolkning, livshjelp og evne til å utvikle håp), i bakgrunnsdokumentene for trosopplæringsreformen, og hva dette betyr for den kirkelige pedagogikken.

2) Til å lage et hefte/dokument/database med konkrete forslag til menighetene om hvordan tenke trosopplæringsreform. Denne kan inneholde:

- a) Prosjekter som gjennomføres og ideer til mulige nye prosjekter.
- b) Hvordan skal/ kan vi gjøre det. Med fokus på lokal tilpassing.
- c) Legge dokumentet/heftet/database ut på nettet, knyttet til ungdomsrådernes nettsider/ bispedømmenes sider.

3) Til å stimulere lokalmenighetene til kreativ PR for trosopplæringsreformen. Slik PR er også et viktig anliggende på de øvrige plan i kirken.

UKM oppfordrer bispedømmerådene og menighetsrådene til å utfordre sine lokale ungdoms- råd/utvalg/ komiteer til å komme med uttalelser om gjennomføringen av trosopplæring i sitt bispedømme og i sin menighet.

FORSLAG TIL KONKRETE TROSOPPLÆRINGSTILTAK:

UKM har hatt et idéverksted på konkrete tiltak for menigheten. UKM er klar over at tiltakene må sees i sammenheng med de lokale forhold. Ideene er skissert under de ulike fasene og legges ved saken.

Alle faser bør ha:

- Fokus på opplevelsaktiviteter. Man lærer gjennom ”å gjøre tro.”
- Fokus på tilhørighet til min kirke. Dette kan for eksempel gjøres ved at man får lov til å lage ting som kan brukes i kirkerommet eller å ha overnatting i kirkerommet.
- Gode samtaler i store og små felleskap.
- Ta hensyn til integrering. Reformen skal være for alle.
- Samarbeid med organisasjonene. Menigheten bør gjøre seg kjent med alt materiale som allerede er utviklet, ofte i regi av organisasjonene.
- Fokus på felleskap, tilhørighet og relasjonsbygging, for eksempel gjennom gjestebud.
- Hjelp til å se gudstjenesten som en ressurs. For eksempel gjennom aktiv deltakelse og planlegging, eller ved bruk av gudstjenesteverksted noen kvelder i løpet av et år.
- UKM ser at mange av aktivitetene i dag fungerer som alternative undervisningsmetoder, men ser samtidig behovet for konkret kunnskapsformidling av den kristne tro.

DÅP:

- Det er mange som døper barna sine uten å anse seg som troende. Dette gjelder også faddere. Det er viktig å gi disse hjelp til trosopplæring. Dette kan gjøres ved å kvalitetssikre dåpssamtalen som kirkens viktigste første møte med foreldre. I denne samtalen når vi virkelig bredden.

- Dåpssamtalen bør ha fokus på god kommunikasjon. Dåpsforeldrene må bli tatt alvorlig. UKM ser det som ønskelig at også fadderne er med på samtalen.
- Andre forslag til konkrete tiltak rundt dåp: Ha en egen markering eller feiring på dåpsdagen. Menigheten kan sende ut hilsen, invitere til dåpsdagsfest eller gå på besøk til familien med gave på dåpsdagen. Gaven kan for eksempel være en bibelfortellingsbok.
- Fadderopplæring/ kurs. Hjelp til fadderne for å kunne ta del i det hellige ansvaret de har fått.
- Trekke foreldre og faddere mer inn i planleggingen av dåpsgudstjenesten.
- Alle prester må ha kurs i dåpssamtalen (jf Kirkemøtevedtak i 2002?) I forbindelse med vedtaket er det laget et studiemateriale tilknyttet dåpssamtalen.

0-6 ÅR:

- Feire skolestart
- Familieleir
- Dukketeater under prekenen.

7- 10 ÅR:

- "Vill og voldsom"- grupper
- Familieleir

11 –14 ÅR:

- Styrke mellomfasen (11-14 år) med for eksempel juniorkonfirmasjon. Søndagsskole for barneskolen, for eksempel 'elviser', slik at overgangen til konfirmasjonsfasen blir bedre.
- Styrke sterke faser for å nå bredt, eksempelvis konfirmasjon. Slik kan det også være lettere å beholde dem etter endt konfirmasjonstid.
- Bruke leirer som et eget tilbud/ arbeidsmetode. For eksempel ferietilbud for barn mellom 11 – 14 år, dette kan være hjelp til familien for å få feriekabalen til å gå opp.
- Kirken bør ta vare på det folk er gode på. Hva med å spørre i konfirmasjonstiden hva folk kan og bruke dette i arbeidet videre? Dette bør sees i forhold til nådegavetanken.
- Kulturfellesskap. For eksempel kinovisning med påfølgende diskusjon.

15 – 18 ÅR:

- For ungdom er lokaliteter viktig. Menigheten bør derfor legge aktiviteter til steder der ungdom befinner seg og ha åpningstider når folk er ute. For eksempel når ungdommen er på byen.
- Fortsette å ha fokus på ledertrening samarbeid med organisasjonenes mange tilbud. Husk likevel at det ikke er alle som vil eller har mulighet til å være ledere. Vi trenger også tilbud for disse.
- Myndighetsmarkering eller markering i forbindelse med førerkort.
- Tilstedeværelse i russetiden og knytte dette opp mot kristenrussen.
- Unge mennesker er ofte samfunnsengasjerte. Det er derfor viktig å finne tiltak som kan fremme vårt globale ansvar som kristne, og arbeide sammen med organisasjonene også på dette feltet.
- Ungdoms- Alpha/ bibelgrupper/ grublegruppe